

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak bude vypadat online soud za 10 let?

Jak asi bude vypadat online soud v České republice za 10 let? Budou naše spory řešit roboti? Budou lidé spokojenější se soudní spravedlností, než dnes? Nebo naopak vzniknou nové překážky pro řadu našich spoluobčanů, které ztíží jejich přístup k soudní spravedlnosti v porovnání s dneškem? Budou naše spory řešit státní soudy, nebo soukromé a polosoukromé specializované platformy? Nebo se toho moc pro většinu občanů nezmění?

Desetiletí se zdá jako dlouhá doba, nicméně změny ve fungování justice postupují obvykle pomalu, podle mého názoru z dobrých důvodů, daných klíčovým významem justice pro občany.

Můžeme předvídat podobu online soudů na základě současného stavu?

V Evropě a ve světě panují velké rozdíly mezi státy v úrovni zavádění online justice. V řadě evropských států se o online justici zatím hlavně diskutuje, v několika státech již bylo online soudnictví zavedené (např. ve Skandinávii), někde se začínají první online soudy budovat (do této skupiny patří i Česká republika). Stejně tak jsou rozdíly v tom, co online soudnictví je, jak online soud vypadá. V některých státech jsou součástí online soudní platformy i procesy typické pro alternativní řešení sporů, např. aktivní pomoc straně nalézt optimální způsob řešení její nespokojenosti, přímé vyjednávání nebo mediace (např. v Kanadě). V jiných zemích je online soud bezpečně propojený s poskytovateli těchto služeb, což jsou soukromé nebo polosoukromé nestátní online platformy (např. v Anglii).

Zájem o budování online soudů neustále roste všude ve světě. Kromě rostoucí digitalizace života lidí a z toho vyplývajících tlaků na digitalizaci řešení nespokojeností a sporů je v EU důvodem také digitální legislativa. Prakticky všechna nová legislativa EU, upravující pravidla jednání v digitálním prostředí (digitální legislativa) v posledních několika letech obsahuje povinnosti, jejichž splnění nutně vede k zavádění různých nástrojů online řešení sporů. Zatím sice žádná EU legislativa neobsahuje obecnou povinnost zavedení online řešení sporů, nicméně ve specifických případech již tato povinnost existuje např. pro vyjmenované typy sporů mezi platformami nebo spotřebitelských sporů. Tento trend bude pokračovat a tedy tlak na vznik obecných online soudů pro řešení široké škály sporů bude v příštích letech stále růst.

Obvykle bývají online soudy v několika aspektech jiné než tradiční soudy, což reflektuje odlišnost digitálního prostředí od světa soudních budov a papírových soudních spisů, jak je stále známe u nás. Odlišnosti spočívají především ve snaze zjednodušit procesní postupy, protože některé procesní kroky se v digitálním světě mohou odehrát jednodušeji nebo vůbec nejsou zapotřebí (např. zasílání soudních dokumentů stranám poštou). Další rozdíl spočívá v tom, jak online soud přistupuje k zajištění snadného přístupu stran, zejména občanů s nějakou formou digitálního znevýhodnění (např. to, že občan nemá počítač, jen mobilní telefon), k online soudu. Nejlépe hodnocené soudy se snaží stranám usnadnit přístup k soudní spravedlnosti, v některých zemích je však hlavním motivem přechodu na online soudnictví snaha ušetřit a tam se zlepšení přístupu digitálně znevýhodněných stran řeší obvykle až dodatečně nebo vůbec.

V některých státech se přistupuje k online soudům jako k digitalizaci stávajících (zejména civilních a správních) soudních procesů. Tato strategie však často vede k neúspěchu, kdy přes vydání velkého množství peněz se nedostavují prakticky žádné výsledky ve formě s justicí spokojenějších občanů, ani úspory nákladů. Příkladem z poslední doby je zastavení provozu online platformy Evropské Komise pro řešení spotřebitelských sporů. Tato online platforma za téměř 10 let své existence a vynaložení mnoha milionů EUR nikdy nedosáhla materiálního zlepšení v počtu vyřešených spotřebitelských stížností ve srovnání se stavem před platformou. Důvodem je podle mého názoru především to, že tato platforma pouze odkazovala na často uživatelsky složité procesní řízení v jednotlivých členských státech, aniž by nabízela jednodušší možnosti, jak spotřebitelské spory řešit, např. robustním modulem online vyjednávání, snadno integrovatelným do CRM (Customer Relationship Management) systémů prodejců.

Nicméně ani nejlepší současné online soudy si nedokáží zcela poradit se zajištěním přístupu digitálně znevýhodněných osob k řešení jejich sporů a nespokojeností. Na tento fakt upozorňují manažeři těchto online soudů. Důvodem je, že je příliš mnoho různých digitálních znevýhodnění a není v moci současné technologie za dostupných finančních prostředků všechny potřeby znevýhodněných osob uspokojit. Např. v New Yorku musel být nedávno zastaven několikaletý projekt budování online soudu, který měl být významně dostupnější než jiné stávající online soudy, protože nebylo možné vydat tak velké finanční prostředky. Podobné zkušenosti známe také z Kanady nebo Anglie.

Umělá inteligence jako hybatel významných změn v justici.

Tak jako v jiných oborech i v justici již nyní AI přináší změny a mnohem větší změny budou následovat. AI umožňuje přepisovat automaticky soudní jednání, překládat soudní dokumenty do mnoha jiných jazyků, pomáhá organizovat administrativu řešení sporů v soudních institucích, pomáhá při průzkumu nejvhodnějších právních argumentů, při navrhování jednodušších soudních dokumentů a v několika zemích dokonce vydává jednoduchá rozhodnutí. Jako extrém, v Číně AI kontroluje soudní rozhodnutí připravená lidskými soudy, zda neobsahují „chyby a nekonzistentnosti“. AI pomáhá advokátům v podobných směrech jako soudním institucím, tedy při administraci sporů klientů a přípravě dokumentů.

Současný výzkum se rovněž zabývá tím, jak by AI mohla pomoci stranám a jejich právním zástupcům při efektivním řešení jejich sporů. Existují první systémy online vyjednávání s pomocí AI, systémy pro výběr porotců nebo systémy predikce výsledků soudních sporů. Např. ve Francii je trestným činem nabízet takové prediktivní systémy, modelované na základě analýz rozhodování konkrétních soudců.

Nicméně, strany by mohly také využívat svoje osobní AI. Osobní AI je nástroj umělé inteligence, který bych měl já (Zbyněk Loebl) pod svojí osobní kontrolou, je to můj digitální zástupce, který zná moje osobní preference, moje přání a cíle a který je trénovaný na všech datech, která v digitálním světě vytvářím. Osobní AI je tedy něco jako významná část mého digitálního dvojčete (digital twin). Lze si např. představit, že můj digitální zástupce může obsahovat svoje vlastní formuláře, potřebné k vedení soudního sporu (např. formulář žaloby) v mém jazyce a odpovídající právě mým digitálním schopnostem nebo znevýhodněním. Takový formulář by přesto mohl být srozumitelný soudcům příslušné online soudní instituce, díky otevřeným standardům digitálního mapování soudních procesů. Pak by soudní platforma nemusela implementovat všechny možné varianty systémů pro digitálně znevýhodněné strany, jen by je dokázala „přeložit“ do formy srozumitelné pro soudce. Dnes to zní jako sci-fi, uvidíme za 10 let. Právě rozvoj osobní umělé inteligence podle mého názoru nejvýrazněji změní podobu a fungování soudů v porovnání se stavem, který známe nyní.

Podobně, co kdyby každý soudce měl na svém mobilním telefonu nebo ve svém notebooku takového virtuálního zástupce, který by soudci umožňoval využívat pro řešení sporů i jiné nástroje a služby než

umožňuje online platforma soudní instituce, kde působí? Určitě by se tím zvýšila nezávislost soudců, což je, jak se ukazuje, základní předpoklad fungování demokracie ve státě. Současně by však došlo ke změnám ve fungování online soudů, staly by se více servisní organizací pro soudce a strany, než je tomu dnes. Určitě vzroste potřeba uživatelského servisu při využívání nových technologických nástrojů, soudní administrativní personál se bude muset vyškolit na poskytování uživatelských porad pro strany a soudce. Možná to bude zajímavější práce než ta současná. Co když však i tito soudní zaměstnanci budou mít svoje „chytré“ digitální zástupce, které budou posilovat jejich postavení ve vztahu ke svému zaměstnavateli - soudu? Jsem zvědavý, jaké změny to vyvolá v pracovním právu, pokud se takové nástroje vyvinou a ujmou mezi lidmi.

Je reálné, aby se něco takového objevilo v průběhu příštích deseti let? Podle mého názoru ano a dokonce i dříve. Současná technologie totiž výrazně pokročila. Osobní AI má jako svůj klíčový předpoklad dosažení faktické kontroly lidí nad daty, které generují, tj. kontroly nejen na úrovni právních předpisů, ale v maximální míře také v technologické rovině. Toho lze dosáhnout buď tak, že některý z internetových gigantů se zaváže a technologicky transparentně zajistí, že nebude mít v podstatě žádný přístup k datům generovaným jeho zákazníky, a současně zajistí splnění stejných povinností u všech svých dodavatelů - prodejců aplikací pro stejné uživatele (např. pro online bankovníctví, soukromou komunikaci, zdravotní záznamy nebo právě pro online řešení sporů).

Další variantou je vznik úplně nové technologie a obchodního konceptu, který se nazývá personal authorization server neboli osobní autorizační servery. Tyto servery by měly zajistit onu výše zmíněnou faktickou kontrolu každého z nás nad „svými“ daty a současně by měly umožnit to, že budeme dobrovolně spolupracovat s jinými lidmi v rámci nějaké komunity (např. rodiny, sportovního klubu) a sdílet svoje data v anonymizované formě pro účely decentralizovaného trénování modulů AI služeb, které budeme využívat.

Obě možnosti jsou ve světě ve stádiu výzkumu a obě pravděpodobně v blízké budoucnosti dostanou podobu pilotních řešení nebo nových produktů a služeb. Každopádně se zdá, že příštích 10 let bude pro oblast justice velmi zajímavých.

Mgr. Ing. Zbyněk Loebel, LL.M.
Of counsel

P / R / K

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář

Jáchymova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: prague@prkpartners.com

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)